

ВІДКРИТИЙ ДІАЛОГ

Звіт:

Система Інтерполу потребує реформ

Політичні біженці стають жертвами зловживань системою Інтерполу з боку авторитарних держав

Зміст

1. Вступ.....	стор. 3
2. Системні недоліки Інтерполу.....	стор. 4
3. Принципи Інтерполу суперечать міжнародному інституту біженства.....	стор. 5
4. Тривала і складна процедура подання апеляції до Інтерполу.....	стор. 8
5. Суттєві порушення прав розшукуваних.....	стор. 10
6. Міжнародна критика механізмів Інтерполу.....	стор. 13
7. Висновки та рекомендації.....	стор. 14

1. ВСТУП

Міжнародний статус біженця вже не гарантує захисту від політичних переслідувань. Недемократичні держави застосовують більш витончені методи репресій, використовуючи механізми Інтерполу для розставлення «пасток» проти своїх опонентів за кордоном. Через недоліки своїх спостережних механізмів Інтерпол став «зручним» інструментом для переслідувань у низці політичних справ. Автоматичний випуск «червоних повідомлень» стосується й осіб, котрим ООН та окремі держави надали міжнародний захист. Як наслідок, особи, котрі отримали міжнародний статус біженця в країнах ЄС, США чи Канаді, потрапляють під арешт під час перетину кордону.

Політичні біженці змушені місяцями й роками перебувати за ґратами, поки тягнуться тривалі процедури розгляду екстрадиційних запитів і оскарження повідомлень Інтерполу. Біженці залишаються в списках міжнародного розшуку навіть після того, як суди відмовляються видавати їх в авторитарні держави. Зловживання Інтерполом завдають загрози репутації, здоров'ю і навіть життю активістів, політиків, журналістів, а також обмежують їх свободу пересування.

Одним з поширених способів боротьби авторитарних режимів проти політичних опонентів стали звинувачення у фінансових та корупційних злочинах [\[1\]](#). Відомо багато випадків, коли біженцям висувалися фальсифіковані звинувачення в тероризмі, в той час як самі вони стали жертвами політичного терору на батьківщині.

Інтерпол позиціонує себе як «демократична організація, яка стоїть на сторожі закону». Однак більшість членів цієї організації є недемократичними державами, які зневажають принципи верховенства права. З 187 держав-членів Інтерполу (без урахування Ватикану, заморських територій Нідерландів та Великобританії) 104 держави є, за версією Freedom House, «невільними» або «частково вільними».

Стаття 3 Статуту Інтерполу категорично забороняє організації здійснювати будь-яке втручання або діяльність політичного, військового, релігійного чи расового характеру. Значна кількість випадків порушення цієї основоположної норми вказує на те, що Інтерпол не реагує на сучасні виклики швидко і ефективно. ОБСЄ, ПАРЕ та депутати Європарламенту неодноразово давали чіткий сигнал для держав-членів підтримати реформу Інтерполу, проте сам Інтерпол не демонструє зацікавленості у проведенні системних змін.

У даному звіті наводиться аналіз суттєвих недоліків Інтерполу, які дозволяють зловживати системою з метою переслідування політичних опонентів. Масштаб проблеми представлений на прикладі великої кількості відомих випадків, коли авторитарні держави неналежним чином використовували Інтерпол та порушували міжнародні угоди з прав людини, в т. ч. права біженців. Фактично подібних випадків набагато більше, проте багато з них не набувають розголосу в ЗМІ.

Робота Інтерполу є вкрай необхідною, враховуючи високий рівень кримінальної злочинності і тероризму в багатьох країнах. Тому важливо, щоб організація, покликана забезпечувати боротьбу з кримінальною злочинністю, не використовувалася авторитарними державами як інструмент вибіркового політичного переслідування. Ми сподіваємося, що новий Генеральний секретар Інтерполу сприятиме приведенню правил Інтерполу у відповідність до міжнародних стандартів і принципів інституту біженства, а також співпрацюватиме у цьому питанні з неурядовими організаціями, ООН, ОБСЄ, ПАРЕ та Європарламентом.

2. СИСТЕМНІ НЕДОЛІКИ ІНТЕРПОЛУ

• Система Інтерполу дозволяє майже безперешкодно оголосити будь-яку особу в розшук. Існує два основних види запитів [2], [3]:

- **«Червоне повідомлення» (Red Notice):** випускається Генеральним Секретаріатом Інтерполу на підставі запиту держави. Держава повідомляє усіх членів Інтерполу про те, що має санкціонований судом ордер на арешт особи, і, у разі виявлення особи, буде поданий запит на його екстрадицію. Більшість запитів Інтерполу є «червоними повідомленнями». Формально «червоне повідомлення» не є «запитом на арешт». Держава, на території якої було виявлено особу, самостійно приймає рішення: заарештувати чи не заарештувати особу (хоча в більшості випадків автоматично проводиться арешт). Не усі «червоні повідомлення» є публічними (держава може вирішити не публікувати повідомлення на сайті).
- **«Diffusion»** – національні поліцейські органи автоматично вносять дані особи до глобальної бази даних Інтерполу через мережу I-Link. Інтерпол називає такий вид повідомлення «менш формальним». «Diffusion» вибірково відправляється певній кількості держав і не є публічним.

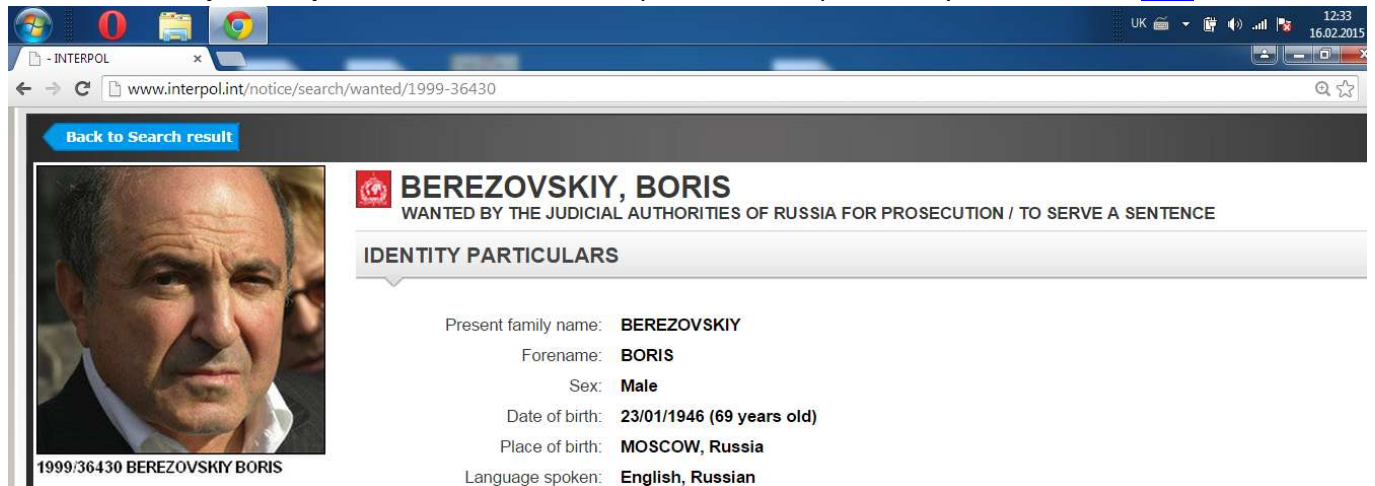
• Система перевірки «червоних повідомлень» є **непублічною, затягнутою і недостатньо ефективною**. «Червоні повідомлення» повинні проходити обов'язкову перевірку керівництвом Інтерполу. Формально в рамках Інтерполу діє Центр командування і координації Генерального Секретаріату (Command and Coordination Centre of the General Secretariat), який зобов'язаний розглядати кожен запит. Якщо виникають сумніви щодо законності запиту, Центр направляє справу до Управління з правових питань (Office of Legal Affairs), яке перевіряє відповідність запитів до Статуту Інтерполу. Інформацію про діяльність Управління отримати важко. Наприклад, Інтерпол не повідомив Міжнародному консорціуму журналістів-розслідувачів про те, скільки саме запитів визнано політично мотивованими. Інтерпол дав відповідь у відносних цифрах: «приблизно 3 відсотки». На сайті Інтерполу також немає повної статистичної інформації з цього питання, є тільки повідомлення про «гучні» справи [4].

Нинішня структура організації не дозволяє їй ефективно і оперативно справлятися з численними запитами. Згідно своїх інструкцій, Інтерпол зобов'язаний ретельно перевіряти запити на наявність політичної складової, розглядаючи суть обвинувачення, загальний контекст справи, зобов'язання за міжнародним правом і статус особи [5], [6]. Однак найчастіше «червоні повідомлення» з'являються в базі даних до того, як пройдуть перевірку і схвалення. Не усі запити оцінюються належним чином. Іноді в аналогічних випадках Інтерпол приймає відмінні один від одного рішення. Наприклад, російські запити на розшук українських політиків **Ігоря Коломойського** (Ihor Kolomoyskyu) та **Дмитра Яроша** (Dmytro Yarosh) стали наслідком військового та політичного конфлікту з Україною. Інтерпол відмовився оголосити в розшук Коломойського, але при цьому видав «червоне повідомлення» на Яроша [7]. Так Росії вдалося вкотре використати вразливість механізмів Інтерполу в своїх політичних інтересах.

• **«Diffusion» не підпадають під систематичну перевірку з боку вищих органів Інтерполу.** Авторитарні держави мають можливість оперативно використовувати їх для переслідувань з політичних мотивів в обхід «червоних повідомлень». Зокрема, Росія видала «diffusion» відносно російського активіста **Петра Силаєва** (Petr Sylaeu) і грузинського політика **Гіві Таргамадзе** (Givi Targamadze) [8]. Саме з російського бюро Інтерполу Україні надійшов запит на затримання ругера **Павла Ушевця** (Pavlo Ushevets), який зазнав кримінального переслідування після проведення проукраїнського арт-перформансу в Москві [9]. Україна відмовила в його видачі через політичний характер звинувачень.

- **Технічні помилки в базах даних.** Дані розшукуваних осіб автоматично вносяться до локальних баз даних і можуть зберігатися навіть після того, як Інтерпол виключив їх із загальної бази (держави не завжди оновлюють свої бази). На підставі таких записів у Польщі та в США був арештований білоруський опозиційний діяч і політичний біженець **Алесь Міхалевич** (Ales Michalevic), а в Болгарії був арештований розшукуваний Росією естонський політик **Еерік Крос** (Eerik Kross).

Об'єднуючи майже усі держави світу, Інтерпол залишається закритою, непублічною організацією, яка не бажає звітувати перед представниками громадянського суспільства. Переконливим прикладом застарілості та інертності системи є досі не видалений запис про розшук російського бізнесмена **Бориса Березовського**, який помер майже два роки тому – 23.03.2013 [10].

The screenshot shows a web browser window with the URL www.interpol.int/notice/search/wanted/1999-36430. The page content includes a "Back to Search result" button, a photo of Boris Beresovskiy, and the following text:

BEREZOVSKIY, BORIS
WANTED BY THE JUDICIAL AUTHORITIES OF RUSSIA FOR PROSECUTION / TO SERVE A SENTENCE

IDENTITY PARTICULARS

Present family name: **BEREZOVSKIY**
Forename: **BORIS**
Sex: **Male**
Date of birth: **23/01/1946 (69 years old)**
Place of birth: **MOSCOW, Russia**
Language spoken: **English, Russian**

28.05.2013 тодішній Генеральний секретар Інтерполу Рональд Нобл зазначав, що «різні коментатори» критикують Інтерпол за політичні справи і пропонують реформи. Однак, на думку колишнього керівника Інтерполу, «їхні знання, що стосуються цієї організації та її функціонування, часто є неповними або зовсім неправильними. Однак, уважне вивчення дій, зроблених Інтерполом в подібних випадках, має зміцнити думка, що **Інтерпол не потребує якихось серйозних реформ**» [11]. У відповіді на лист Фондації «Відкритий Діалог» від 18.04.2014 генеральний радник Інтерполу Джоел Сольєр заявив, що у організації «достатньо механізмів захисту прав людини». На жаль, результати нашого моніторингу випадків зловживання Інтерполом з боку авторитарних держав говорять про інше.

3. ПРИНЦИПИ ІНТЕРПОЛУ СУПЕРЕЧАТЬ МІЖНАРОДНОМУ ІНСТИТУТУ БІЖЕНСТВА

Одним із протиріч в системі Інтерполу є те, що наявність міжнародного статусу біженця в одній з країн-учасниць цієї організації ніяк не впливає на статус розшукуваного. Особливо це стосується політичних діячів та активістів з авторитарних держав. Той факт, що багатьом з них надано притулок в країнах ЄС або США, доводить наявність політичної складової в кримінальному переслідуванні. Більш того, багато з цих осіб є публічними, а їх місцезнаходження відомо. Фондація «Відкритий Діалог» не вважає, що, якщо особа має статус біженця, то її не можна оголошувати в міжнародний розшук, однак наявність такого статусу повинна бути підставою для перегляду «червоного повідомлення» та має убезпечити особу від арешту і видачі за запитом держави, яка переслідує її з політичних мотивів.

На даний момент у списку Інтерполу продовжують значитися особи, які отримали статус біженця [12]:

Андрій Бородин (Andrey Borodin) – російський бізнесмен, який обвинувачується у шахрайстві і розкраданні в особливо великих розмірах. У 2013 році отримав політичний притулок у Великобританії.

Ілля Кацнельсон (Ilya Katsnelson) – бізнесмен, чий бізнес був пов'язаний з компанією Михайла Ходорковського. Громадянин США. У Росії звинувачується у шахрайстві, відмиванні грошей та зловживанні владою. Німеччина та Бельгія відмовилися екстрадувати Кацнельсона до Росії, назвавши звинувачення проти нього політичними й необґрунтованими.

Павло Забелін (Pavel Zabelin) – підприємець, двічі заочно засуджений в Росії за звинуваченнями в шахрайстві. Забелін зазначає, що переслідування з боку влади пов'язані з його відмовою дати неправдиві свідчення у справі ЮКОСа (нафтова компанія, якою керував Михайло Ходорковський). Забелін отримав політичний притулок в Естонії. У 2008 році Німеччина та Естонія відмовили Росії в його екстрадиції. Забелін отримав візу в США, влада яких погодилися з його статусом політичного біженця. Незважаючи на рішення США і двох країн ЄС, Забелін продовжує перебувати у списку Інтерполу.

Арбі Бугаєв (Arbi Bugaev) – уродженець Чечні, який отримав політичний притулок у Німеччині. Обвинувачується Росією в тероризмі і замаху на життя співробітника міліції. За інформацією неурядової організації «Товариство російсько-чеченської дружби», влада та злочинні угруповання систематично чинили тиск на родичів Арбі Бугаєва в Росії, в тому числі із застосуванням тортур [\[13\]](#).

Мухтар Аблязов (Mukhtar Ablyazov) – казахстанський опозиційний політик і особистий ворог президента Казахстану Нурсултана Назарбаєва. У розшуку Інтерполу значиться за звинуваченнями в шахрайстві, зловживанні владою і підробці документів. У 2011 році отримав політичний притулок у Великобританії. Після затримання 31.07.2013 по «червоному повідомленню», Аблязов вже півтора роки перебуває в різних місцях позбавлення волі у Франції у зв'язку з тривалими судовими процесами за запитами про його екстрадицію в Росію і в Україну. Саме через ці країни намагається отримати Аблязова казахстанська влада, яка не має договору про екстрадицію з Францією. Широкого розголосу набули оприлюднені докази фабрикації запиту на екстрадицію за корупційної співпраці Казахстану з українськими та російськими слідчими органами. Існує інформація, що Нурсултан Назарбаєв неодноразово звертався до Володимира Путіна з проханням сприяти екстрадиції Аблязова з Європи [\[14\]](#), [\[15\]](#). Міжнародні правозахисні організації та представники Європарламенту неодноразово закликали не допустити екстрадиції Аблязова.

Муратбек Кетебаєв (Muratbek Ketebayev) – казахстанський опозиційний політик та соратник Мухтара Аблязова. Казахстан звинуватив Кетебаєва в «розпалюванні соціальної ворожнечі», «закликах до насильницького повалення конституційного ладу» і «створенні злочинної групи». 12.06.2013 він був заарештований в Польщі, але наступного дня випущений. Польська влада назвала звинувачення політичними і надала Кетебаєву статус біженця. Однак 27.12.2014 в Іспанії його знову заарештували на підставі

«червоного повідомлення». На його захист виступили Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, правозахисні організації та депутати Європарламенту. 15.01.2015 Кетебаєв був звільнений, але тепер чекає суду щодо екстрадиції.

Артур Трофімов (Artur Trofimov) – соратник казахстанського опозиціонера Мухтара Аблязова. У 2011 році Росія оголосила Трофімова в міжнародний розшук у рамках кримінальної справи проти Аблязова. Відповідно до російського законодавства, міжнародний розшук припиняється у разі встановлення місцеперебування особи [16]. «Червоне повідомлення» досі діє, незважаючи на те, що з 2011 по 2015 рік Трофімов регулярно повідомляв російським слідчим про своє місцезнаходження. 04.12.2013 Австрія надала Трофімову додатковий захист відповідно до Закону про статус біженців.

Акежан Кажегельдін (Akezhan Kazhegeldin) – казахстанський опозиціонер. Обвинувачується у хабарництві, перевищенні посадових повноважень і незаконному зберіганні вогнепальної зброї. 11.06.2002 був нагороджений почесним знаком Європейського парламенту — «Паспортом свободи», який вручається переслідуваним за політичними мотивами. Інтерпол заявляв про призупинення розшуку Кажегельдіна, проте в жовтні 2002 року внаслідок апеляції Казахстану «червоне повідомлення» було перевидано.

Наталія Судленкова (Natallia Sudliankova) – білоруська опозиціонерка, яка обвинувачується в незаконному привласненні коштів. Отримала політичний притулок у Чехії в 1999 році.

Чандіма Візана (Chandima Withana/Chandima Withanaarachchi) – журналіст і редактор незалежного новинного порталу зі Шрі-Ланки. Обвинувачується у підробці документів. Отримав притулок у Великобританії. Уряд Шрі-Ланки не подав запиту на його екстрадицію.

Окремо слід виділити тих осіб, імена яких відсутні в публічному списку на сайті Інтерполу. Однак, за інформацією журналістів, **ці люди можуть залишатися в списку розшуку за політично мотивованими звинуваченнями**. Серед них [17]:

Ахмед Закаєв (Akhmed Zakayev) – лідер невизнаної Чеченської республіки Ічкерія, який у 2003 році отримав політичний притулок у Великобританії. Росія звинувачує його в тероризмі, захопленні заручників, бандитизм.

Долкун Іса (Dolkun Isa) – звинувачений в тероризмі, один з лідерів Всесвітнього Уйгурського Конгресу, який бореться за права уйгурського народу Східного Туркестану (провінція Китаю). Став громадянином Німеччини.

Ігор Коктиш (Igor Koktysh) – білоруський опозиціонер, який отримав політичний притулок у Польщі. Влада звинуватила його в «умисному вбивстві за обтяжуючих обставин», за що білоруським законодавством передбачена смертна кара.

Дмитро Піменов (Dmitry Pimenov) – білоруський опозиціонер, якому висунуті звинувачення в хуліганстві і причетності до вандалізму. Отримав женецький паспорт політичного біженця в Бельгії.

Роман Солодченко – колишній бізнес-партнер казахстанського опозиціонера Аблязова. У 2012 році отримав політичний притулок у Великобританії. У січні 2015 року заарештований за запитом України в рамках звинувачень у кримінальній справі проти Аблязова і його партнерів. У ЗМІ були опубліковані документи, що підтверджують незаконний вплив Казахстану на Україну у справі Солодченка. Зокрема, казахстанська сторона готувала і корегувала документи для українського слідчого, а також запропонувала оплатити послуги іноземних юристів для забезпечення екстрадиції Солодченка в Україну [\[18\]](#).

Шахрам Хумаюн (Shahram Homaoun) – іранський опозиційний активіст. Влада Ірану звинувачує його в тероризмі проти Ісламського режиму у зв'язку з написанням гасел на стінах і опором силам безпеки. Через «червоне повідомлення» не може залишити США.

Дододжон Атовуллоєв (Dodojon Atovulloev) – таджицький опозиційний політик і журналіст, якому висунуті звинувачення в релігійному екстремізмі і тероризмі. Отримав політичний притулок у Німеччині в 2001 році.

Ігор Тішкін (Igor Tishkin) – колишній білоруський суддя, обвинувачений у перевищенні посадових повноважень. Отримав політичний притулок у Польщі.

Важливо відзначити, що навіть судові рішення, в тому числі Європейського суду з прав людини, про відмову в екстрадиції або рішення про надання притулку не рахуються аргументом для виключення зі списків міжнародного розшуку. Так, у грудні 2009 року Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) ухвалив, що екстрадиція Ігоря Коктиша з України до Білорусі буде порушенням Європейської конвенції з прав людини [\[19\]](#). Тим не менше, він як і раніше залишається в списках Інтерполу.

4. ТРИВАЛА І СКЛАДНА ПРОЦЕДУРА ПОДАННЯ АПЕЛЯЦІЇ ДО ІНТЕРПОЛУ

Генеральний радник Інтерполу Джоел Сольєр зазначає, що існують наступні **способи оскаржити «червоне повідомлення»**: звернення до Комісії з контролю файлів Інтерполу (Commission for the

Control of Interpol's Files); відміна запиту на арешт з боку держави, що подала запит; втручання країн-членів Інтерполу.

Процедура розгляду апеляцій в Комісії з контролю файлів є тривалою, оскільки сесії Комісії проходять всього лише кілька разів на рік (не менше трьох разів на рік) [20]. Крім того, звернення до Комісії вкрай рідко мають успіх. **У більшості випадків видаленню незаконних політичних запитів сприяє популярність особистості і широкий міжнародний розголос справи.**

При цьому виключення зі списку Інтерполу не гарантує того, що авторитарні держави не спробують повторно використати механізм «червоного повідомлення». Наприклад, Інтерпол двічі – 24.05.2013 та 26.07.2013 – відхилив політично мотивований запит Росії на розшук громадянина Великобританії **Вільяма Браудера** (William Browder), лідера кампанії на підтримку справедливості у справі Магнітського. Однак в 2014 році Росія знову неодноразово намагалася лобювати оголошення Браудера в розшук [21], [22].

Слід зазначити, що Інтерпол продовжує шукати осіб, незважаючи навіть на рішення європейських судів про відмову в екстрадиції і надання політичного притулку. **Інтерпол видаляє «червоне повідомлення» лише після того, як держава закриє кримінальну справу чи оголосить амністію.** Однак випадки, коли самі держави закривають політичні справи, є поодинокими.

Наведені нижче приклади підтверджують, наскільки важко жертвам політичних переслідувань домогтися від Інтерполу справедливості і адекватної реакції:

А) Видалення незаконних запитів внаслідок індивідуальних звернень:

Патріція Полео (Patricia Poleo) – венесуельська журналістка, яка має статус біженця у США. Вона витратила півтора роки на те, щоб довести, що висунуті урядом звинувачення у розголошенні секретних документів пов'язані з її професійною діяльністю [23].

Бенні Венда (Benny Wenda) – лідер руху за незалежність індонезійської провінції Західне Папуа. «Червоне повідомлення» за звинуваченнями в «злочинах проти життя і здоров'я» було видалене внаслідок міжнародного розголосу та активної діяльності організації Fair Trials International.

Тетяна Параскевич (Tatiana Paraskevich) – колишня колега казахстанського опозиціонера Мухтара Аблязова. Чехія надала їй міжнародний захист і відмовила у видачі Україні та Росії (ці країни співпрацюють з Казахстаном в рамках справи проти Аблязова). Дані Параскевич були видалені Інтерполом внаслідок міжнародного розголосу протягом півроку з дня подання скарги.

Б) Видалення незаконних запитів внаслідок втручання третіх держав:

Гіві Таргамадзе (Givi Targamadze) – грузинський політик, який обвинувачувався в підготовці до організації масових заворушень на території Росії. «Diffusion» проти нього був вилучений у квітні 2013 року після втручання Михайла Саакашвілі, тодішнього президента Грузії [24]. Сам

Михайло Саакашвілі зараз теж перебуває під загрозою «червоного повідомлення». Представники ЄС, США та НАТО закликають Інтерпол відхилити грузинський запит на розшук Саакашвілі. Нещодавно він став позаштатним радником президента України Петра Порошенка.

Мануель Зелая Росалес (Manuel Zelaya Rosales) – колишній президент Гондурасу, якому інкримінували державну зраду і зловживання повноваженнями. Уряди США та Організації американських держав визнали звинувачення політичними, після чого Інтерпол відмовив у розміщенні «червоного повідомлення» [\[25\]](#).

В) Видалення незаконних запитів внаслідок амністії або зняття звинувачень:

Петро Силаєв (Petr Silaev) – російський активіст, фігурант «хімкінської справи», який отримав притулок у Фінляндії. Незважаючи на свідчення російського омбудсмена і звіт Amnesty International, Інтерпол відмовлявся видалити «diffusion» щодо Силаєва, поки Росія не оголосила йому амністію [\[26\]](#). Аналогічним способом були видалені запити на розшук інших російських активістів – **Анастасії Рибаченко** (Anastasia Rybachenko) [\[27\]](#) та **Дениса Солопова** (Denis Solopov) [\[28\]](#).

Олексій Макаров (Aleksey Makarov) – російський активіст. У 2011 році під впливом Управління Верховного комісара ООН у справах біженців Україна відмовилася від його екстрадиції до Росії. Макарову були висунуті звинувачення в хуліганстві та участі в екстремістській групі. Він отримав політичний притулок у Швеції, проте був арештований в Німеччині і навіть у самій Швеції. Росії було відмовлено в його екстрадиції [\[29\]](#), [\[30\]](#). Активіст був у списку Інтерполу до моменту, поки Росія наприкінці 2013 року не оголосила йому амністію.

Пінар Селек (Pinar Selek) – політична біженка, турецький соціолог, яка досліджує курдське питання. Влада звинуватила її у членстві в терористичній організації. «Червоне повідомлення» проти неї було видалене з сайту Інтерполу після того, як турецький суд зняв звинувачення, а влада закрила кримінальну справу [\[31\]](#).

Богдан Данилишин (Bohdan Danylyshyn) – колишній міністр економіки України в уряді Юлії Тимошенко, звинувачений у зловживанні владою. 13.01.2011 Чехія надала йому політичний притулок. Україні було відмовлено у його екстрадиції. Однак зі списку Інтерполу Данилишин був видалений лише після закриття кримінальної справи в Україні.

5. СУТТЄВІ ПОРУШЕННЯ ПРАВ РОЗШУКУВАНИХ

Після арешту за запитом Інтерполу та екстрадиції в авторитарну державу переслідувані політики та активісти можуть зіткнутися з тортурами і жорстоким поведінням, і навіть бути засудженими до смерті. Наприклад, **Расул Мазраї** (Rasoul Mazrae), іранський опозиційний активіст, був екстрадований з Сирії до Ірану, незважаючи на те, що ООН визнало його політичним біженцем. В Ірані Мазраї зазнав тортур, а також був засуджений до смертної кари. Правозахисники не мають інформації щодо виконання вироку [\[32\]](#).

Однак запис в списках Інтерполу загрожує не тільки можливістю екстрадиції. «Червоне повідомлення» призводить до тривалих арештів і істотних обмежень у свободі пересування, відкритті банківського рахунку, отриманні кредиту або візи і т. п. Навіть за наявності міжнародного статусу біженця та судового рішення про відмову в екстрадиції, **особи змушені обмежувати свою публічну діяльність, оскільки ризикують бути затриманими під час перетину кордону.** Авторитарні держави успішно використовують ці можливості, щоб створити серйозні перешкоди для приватної і суспільної практики інакодумців.

А) Тривале утримання під арештом і судові тяганини:

Олексій Торубаров (Alexey Torubarov) – бізнесмен, який виступав проти корупції в російських правоохоронних органах. Звинувачений у шахрайстві. Неодноразово затримувався за російським запитом і провів під арештом 4 місяці в Австрії і 14 місяців у Чехії. Австрія відмовилася екстрадувати Торубарова в Росію. У той час, коли розгляд прохання Торубарова про притулок не був завершений, чеський міністр юстиції Павел Блажек схвалив екстрадицію до Росії [33]. За словами Торубарова, в Росії він зіткнувся з жорстоким поведінням і тортурами. Незабаром він був випущений під домашній арешт, після чого втік до Угорщини, де бере участь в судових позовах у зв'язку з отриманням притулку.

Микола Кобляков (Nikolay Koblyakov) – звинувачений в корупції російський бізнесмен і опозиційний активіст, який має французьке громадянство. Він провів три місяці за ґратами, поки болгарський суд не відмовив Росії в його екстрадиції через небезпеку несправедливого суду, тортур і переслідування за політичну і громадську діяльність [34].

Айдин Коркмаз (Aydin Korkmaz) – член Робочої партії Курдистану, з червня по серпень 2014 року перебував під арештом в Італії, поки не був звільнений судом. Незважаючи на наявність у Коркмаза статусу біженця у Франції, Інтерпол видав запит на його арешт з боку Туреччини, яка звинуватила опозиціонера в терористичній діяльності.

Олександр Павлов (Alexandr Pavlov) – колишній охоронець опозиційного політика Мухтара Аблязова. Казахстан оголосив його в розшук Інтерполу за звинуваченнями в тероризмі і розтраті довіреного майна. Після арешту Павлов провів півтора роки в іспанській в'язниці до моменту, поки 31.07.2014 був випущений під заставу. Іспанський суд визнав необґрунтованою відмову в наданні Павлову політичного притулку і ухвалив переглянути справу. Остаточне рішення буде за іспанським урядом. Оприлюднені у ЗМІ документи викликали підозри у тому, що казахстанська влада могла впливати на попередні рішення іспанського правосуддя у справі Павлова (юристи, котрі працювали на Казахстан, знали про майбутні рішення і позиції суддів) [35]. Також розголосу набула справа судді Альфонсо Гевари, який намагався здійснити екстрадицію Павлова, хоча розгляд прохання про притулок не був завершений. Казахстанський посол повідомив судді Гевару, що на Павлова вже чекав літак. Дисциплінарне розслідування проти судді було закрито [36]. Правозахисні організації, представники ООН, ОБСЄ та Європарламенту неодноразово закликали Іспанію відмовити Казахстану в екстрадиції Павлова.

Ілля Кацнельсон в лютому 2008 року був заарештований в Німеччині і 50 днів утримувався під вартою. Німеччина і Данія переглянули його справу і відмовили Росії в екстрадиції. Після звільнення Німеччина надала йому ескорт з 3-х машин, щоб забезпечити безпеку під час дороги до датського кордону [37]. **Ігор Коктиш** двічі потрапив під арешт: в Україні і в Німеччині, **Ахмед Закаєв** тричі – в Данії, Великобританії та Польщі.

Б) Обмеження свободи пересування:

Бенні Венда не мав можливості покинути Великобританію, поки не було видалено «червоне повідомлення». У зв'язку з небезпекою арешту брав участь у Конференції в австралійському парламенті в онлайн режимі [38]. **Вільям Браудер** також був змушений скасувати поїздку на семінар до Німеччини до того часу, поки не впевнився, що не буде арештований на кордоні [39].

Колега Аблязова **Тетяна Параскевич** не тільки провела майже два роки під арештом, а й була позбавлена можливості виїзду за кордон і отримання дозволу на роботу. Незважаючи на наявність міжнародного захисту і дозволу на проживання в Чехії, вона залишалася в списках Інтерполу і значилася в Шенгенській інформаційній системі як «небажаний іноземець». Запит Інтерполу створює перешкоди і для родичів розшукуваних. З цієї причини родичі Тетяни Параскевич та Миколи Коблякова стикалися з проблемами при отриманні візи.

Колишній казахстанський мер і міністр **Віктор Храпунов**, його дружина – журналіст і колишній чиновник **Лейла Храпунова** та їхній син **Ільяс** мешкають у Швейцарії і є критиками режиму Назарбаєва. Вони обмежені у свободі пересування, оскільки знаходяться в списку Інтерполу за звинуваченнями у відмиванні грошей і створенні злочинної групи [40]. За версією казахстанської сторони, Ільяс керував злочинною групою в Казахстані вже в 1997 році, коли йому було 14 років і він навчався у швейцарській школі. 19.06.2014 Швейцарія вдруге відмовила Казахстану в екстрадиції Віктора Храпунова, посиляючись на загрозу тортур і несправедливого суду [41].

В) Переслідування громадян ЄС і родичів розшукуваних

Випадки Миколи Коблякова, Вільяма Браудера і Ееріка Кроса підтверджують, що переслідувань можуть зазнати також громадяни ЄС, які виступають опонентами до авторитарних режимів. При цьому вони не можуть захистити себе за допомогою статусу біженця, оскільки не є громадянами авторитарної держави, яка їх переслідує.

Жертвами зловживань Інтерполом можуть стати навіть родичі розшукуваних. Незаконне затримання і депортація до Казахстану **Алми Шалабаєвої** (Alma Shalabayeva) і **Алуа Аблязової** (Alua Ablyazova), дружини і 6-річної доньки опозиціонера Мухтара Аблязова, обернулися міжнародним скандалом і спровокували урядову кризу в Італії. 31.05.2013 казахстанське бюро Інтерполу передало італійським колегам дані на затримання Мухтара Аблязова. Додатково Казахстан просив депортувати Алму Шалабаєву на підставі неправдивої інформації про проживання в Італії за фіктивними документами. Завдяки втручанням правозахисних організацій, ООН та Європейського парламенту, 24.12.2013 казахстанська влада дозволила Алмі Шалабаєвій з дочкою залишити межі Казахстану. Італія надала їм статус біженців.

Казахстанська влада за допомогою Інтерполу переслідує також брата Алми Шалабаєвої **Сирима Шалабаєва** (Syrym Shalabayev), який знаходиться в непублічній частині списку розшуку. Шалабаєва відзначає, що її сім'ю переслідують з політичних мотивів через родинні зв'язки з Мухтаром Аблязовим. Деякі родичі Аблязова не ведуть публічної діяльності через побоювання переслідування їхніх сімей в Казахстані. Внаслідок своєї активної участі в кампанії з захисту чоловіка, Алма Шалабаєва отримувала погрози від казахстанської влади, що в список Інтерполу

можуть поставити ще одного її брата – Саліма Шалабаєва. Британські, латвійські та польські правоохоронні органи були поінформовані про неодноразові факти стеження за Салімом і його сім'єю. США надали політичний притулок сестрі Аблязова Гаухар Кусаїновій (Gaukhar Kussainova), а Литва надала притулок дядькові Аблязова – Куанишу Нургазіну (Kuanysh Nurgazin).

6. МІЖНАРОДНА КРИТИКА МЕХАНІЗМІВ ІНТЕРПОЛУ

- **Депутати Європейського парламенту** підкреслюють, що багато діячів отримали політичний притулок в країнах ЄС, однак продовжують переслідуватися Інтерполом, через що змушені обмежувати своє пересування [\[42\]](#). 26.11.2013 ряд депутатів закликали Європейську комісію рекомендувати Інтерполу визнавати **статус біженця в країнах ЄС як підставу для видалення з баз даних інформації про розшукувану особу**. Депутати обґрунтували свій заклик не лише захистом прав людини, а й раціональною доцільністю, щоб уберегти країни-члени ЄС від витрат на арешти і суди над особою, яка не буде екстрадована у зв'язку з політичними мотивами переслідування [\[43\]](#).

- **Парламентська Асамблея ОБСЄ** висловила жаль з приводу того, що деякі учасники ОБСЄ продовжують зловживати системою Інтерполу. У Стамбульській (29.06.2013 - 03.07.2013) і Бакинській (28.06.2014 - 02.07.2014) деклараціях парламентарії закликають країни-учасниці підтримати реформу Інтерполу, щоб уникнути політично мотивованого використання «червоних повідомлень», які використовуються деякими державами для переслідування політичних опонентів [\[44\]](#), [\[45\]](#).

- **Парламентська Асамблея Ради Європи** під час засідання в Страсбурзі 23-27.06.2014 прийняла рішення продовжити вивчення проблеми зловживання Інтерполом і представити свій висновок і рекомендації у формі звіту [\[46\]](#). 02.07.2014 20 членів ПАРЄ підписали пропозицію по резолюції щодо необхідності реформи Інтерполу: «Сучасна структура Інтерполу та інструменти щодо запобігання політично мотивованих зловживань його системою виявилися недостатніми і непрозорими» [\[47\]](#).

31.01.2014 ПАРЄ у своїй резолюції визнала, що міжнародні організації є суб'єктами зобов'язань з дотримання прав людини у відповідності з міжнародним правом і повинні відповідати за ці порушення. **У резолюції критикується робота Комісії з контролю файлів Інтерполу:** «Тим не менше, існують побоювання щодо того, чи відповідає міра захисту, запропонована Комісією, стандартам належної правової процедури, відповідної до наслідків для постраждалих, оскільки її процедури не є змагальними, вона не видає обґрунтованих рішень і не має права встановлювати заходи захисту, обов'язкові до виконання» [\[48\]](#), [\[49\]](#).

- **Верховний комісар ООН у справах біженців** ще у 2008 році вказував на проблему арештів біженців: «УВКБ ООН стикається також з ситуаціями, коли особи, визнані біженцями відповідно до Конвенції про статус біженців 1951 р., які виїжджають за межі країни, що надала їм притулок, і мають при собі проїзні документи, видані відповідно до умов Конвенції про статус біженців, зазнають затримання або арешту у зв'язку з політично мотивованими запитами, поданими їх країнами походження, які зловживають механізмом «червоного повідомлення» Інтерполу» [\[50\]](#). У цій заяві Верховний комісар ООН також закликав держави присікати випадки, коли біженцям або шукачам притулку висувуються помилкові звинувачення в тероризмі. **Представник ООН зазначив, що боротьба з тероризмом не має підривати принципи міжнародного права щодо захисту біженців.**

Враховуючи широку міжнародну кампанію з боротьби з тероризмом, авторитарні держави часто вішають клеймо терористів на політичних опонентів і біженців. Приміром, казахстанським опозиціонерам Мухтару Аблязову і Муратбеку Кетебаєву, що знаходяться в міжнародному

розшуку на батьківщині, висунуті додаткові звинувачення в підготовці терористичного акту. У списку Інтерполу за звинуваченнями в тероризмі перебували або продовжують перебувати політичні біженці або особи, звинувачення проти яких визнані політично мотивованими: Арбі Бугаєв, Ахмед Закаєв, Долкун Іса, Шахрам Хумаюн, Дододжон Атовуллоєв, Олександр Павлов, Пінар Селек та Айдін Коркмаз.

7. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Суперечності між міжнародними нормами та особливостями діяльності авторитарних режимів призводять до того, що демократичні держави створюють умови для переслідування опозиційних активістів. У даному звіті були згадані 44 відомі політичні справи, які пройшли через систему Інтерполу. З них 18 випадків політичного переслідування були з боку Росії, 10 – з боку Казахстану, 5 – з боку Білорусі, 2 – з боку Ірану, 2 – з боку Туреччини.

Статті 130 і 131 Правил Інтерполу з обробки даних передбачають обмеження користування базами даних або призупинення доступу до баз даних для тих членів, котрі не виконують своїх зобов'язань в рамках організації [51]. Випадки застосування цієї норми не відомі. Росія, Білорусь і Казахстан залишаються одними з «лідерів» серед порушників правил Інтерполу без будь-яких для себе наслідків. При цьому Інтерпол вважає, що запити від демократичних і недемократичних держав заслуговують поваги та довіри в рівній мірі [52], [53].

Правила Інтерполу визначають методику розгляду запитів на наявність політичної складової, проте не прописують загальні принципи і критерії оцінки, на підставі яких Інтерпол приймає рішення по кожній справі. Це призводить до того, що в список Інтерполу потрапляють біженці, звинувачення проти яких є кримінальними за формою, але політичними по суті і контексту. Звинувачення в тероризмі також повинні піддаватися ретельному аналізу, особливо якщо вони стосуються біженців або шукачів притулку.

Крім того, правила Інтерполу мають передбачати, як діяти у випадках, коли кримінальні злочини скоюють внаслідок політичних рішень (як це було під час подій Євромайдану в Україні). Наприклад, у березні 2014 року Інтерпол відмовився оголосити в розшук колишнього президента України Януковича, назвавши звинувачення проти нього «політичними». Інтерпол задовольнив тільки другий запит, де Януковичу висувалися виключно фінансові звинувачення. У зв'язку з цим актуальною є розробка коментарів до 3 статті Статуту Інтерполу, щоб конкретизувати і деталізувати положення даної статті та унеможливити її вибіркоче або довільне трактування. Можливим є прийняття даного документа при співпраці з ООН, ОБСЄ і ПАРЄ у формі резолюції з посиланнями на приклади відомих випадків.

З одного боку, внутрішні наглядові механізми Інтерполу є неналежними, а з іншого боку – дії Інтерполу не підпадають під юрисдикцію якого-небудь суду. Тому численні факти порушення принципу нейтральності позначаються на репутації Інтерполу і йдуть в розріз з рекомендаціями ПАРЄ про відповідальність міжнародної організації за порушення прав людини. Проведення реформи Інтерполу можливо при згоді Генеральної Асамблеї Інтерполу, де кожна держава-член має один голос. Рішення щодо діяльності організації приймаються простою більшістю голосів. Для внесення змін до Статуту потрібно 2/3 голосів Генеральної Асамблеї. Кожна держава-член Інтерполу може ініціювати перед Генеральною Асамблеєю розгляд якогось питання.

Фундація «Відкритий Діалог» пропонує розглянути наступні рекомендації щодо реформування системи Інтерполу:

- Міжнародний статус біженця (статус міжнародного захисту) повинен забезпечити розшукувану особу від арештів за запитами з боку держави, з якої вона втекла. Тим більше, особа, яка отримала міжнародний захист у державі ЄС, не має підлягати арешту в іншій державі ЄС.
- Наявність міжнародного статусу біженця (міжнародного захисту) в одній країні-учасниці Інтерполу має гарантувати, що інший член Інтерполу не видасть особу тій державі, щодо якої отримано статус біженця.
- Наявність міжнародного статусу біженця у зв'язку з переслідуваннями в державі, яка стала ініціатором розшуку через Інтерпол, як і рішення суду про відмову в екстрадиції на підставі даного статусу, має бути підставою для негайного видалення «червоного повідомлення» або «diffusion» з баз даних усіх держав-членів Інтерполу та надання документа, що підтверджує даний факт.
- Якщо особа була виключена зі списків Інтерполу на підставі наявності міжнародного статусу біженця або рішення суду про відмову в екстрадиції на підставі даного статусу, то ця особа не може бути повторно внесена до списку Інтерполу за запитом держави, щодо якої отримано міжнародний статус біженця.
- Офіційні звернення з боку структур ООН, у тому числі Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, повинні бути підставою для перегляду «червоного повідомлення» або «diffusion».
- Пропонуємо Інтерполу за співпраці з Transparency International, World Economic Forum, Freedom House та іншими організаціями створювати рейтинг довіри до правоохоронних і судових систем держав-членів і враховувати цей рейтинг під час перевірки запитів на їх політичний характер. Особливо ретельно мають перевірятися запити з боку держав, які раніше неодноразово зловживали системою Інтерполу і займають низькі місця у відповідному рейтингу. Даний рейтинг відбиватиметься не тільки на міжнародному іміджі держав, але також на їх впливовості в системі Інтерполу, що буде змушувати авторитарні режими на ділі покращувати ситуацію з правами людини. Реалізація даних заходів буде означати, що Інтерпол згоден на проведення комплексної реформи і на перегляд принципу рівності всіх членів організації.
- Положення щодо санкцій для порушників правил Інтерполу повинні дотримуватися неухильно.
- У роботі Комісії з контролю файлів Інтерполу мають брати участь фахівці з міжнародного права з питань притулку та екстрадиції. Ми вважаємо, що Комісії слід бути більш відкритою та оперативною у своїй діяльності і вести співробітництво з міжнародними правозахисними організаціями. Рішення Комісії зі скарг, що надходять повинні прийматися з обґрунтуванням і в регламентовані терміни. Доцільно розглянути можливість оскарження рішень Комісії в судовому порядку і визначити, в юрисдикції якого суду можуть бути такі повноваження.
- Закликаємо Європейський Парламент та Європейську Комісію розробити норму про те, щоб особа, яка отримала міжнародний статус біженця, не піддавалося на території ЄС арешту і екстрадиції за запитом держави, щодо якого отримано статус біженця.
- У 2014 році найбільшу кількість внесків до бюджету організації зробили такі демократичні держави, як США, Японія, Німеччина, Великобританія, Франція, Італія, Канада, Іспанія, Нідерланди та Швейцарія. З метою дотримання міжнародних угод з прав людини, ми закликаємо уряди цих та інших демократичних держав підтримати реформу Інтерполу та внести відповідні рекомендації на розгляд Генеральної Асамблеї Інтерполу.

Підтримати наші звернення можна, направивши листи за наступними адресами:

- Генеральному Секретарю Міжнародної організації кримінальної поліції «Інтерпол» Юргену Стоку – General Secretariat 200, quai Charlesde Gaulle, 69006 Lyon, France. Факс: +33 (0)4 72 44 71 63;
- Марку Невіллу, голові кабінету Президента ПАРЕ- тел.: +33 88 41 23 41, email: mark.neville@coe.int;
- Секретаріату ОБСЄ - Wallnerstrasse 6, 1010 Vienna, Austria. Тел.: +43 1 514 360, факс: +43 1 514 36 6996, e-mail: pm@osce.org;
- Верховному представнику Європейського союзу з іноземних справ і політики безпеки Федеріці Могеріні - 1049 Brussels, Ruedela Loi / Wetstraat 200. Тел.: +32 2 584 11 11; [+32 \(0\) 2 295 71 69](tel:+3222957169);
- Президенту Європейського парламенту Мартіну Шульцу – Rue Wiertz 60, 1047 Bruxelles, Belgique. Тел.: +32 (0)2 28 40 737, +32(0)2 28 42 111. Е-mail голови кабінету Маркуса Вінклера: markus.winkler@europarl.europa.eu; форма для звернень: <http://www.europarl.europa.eu/the-president/en/president/html/contact>;
- Представнику комітету Європейського парламенту з іноземних справ Ельмару Броку – Rue Wiertz 60, 1047 Bruxelles, Belgique. Тел.: +32 2 28 49013 (Брюссель), +33 3 881 76902 (Страсбург);
- Голові підкомітету Європейського парламенту з прав людини Елені Валенсіано – Rue Wiertz / Wiertzstraat 60, B-1047 Bruxelles. Тел.: +32(0)2 28 45846;
- Уповноваженому Європейської Комісії з міграції, внутрішніх справ і громадянства Дімітрісу Аврамопулусу – Ruedela Loi / Wetstraat 200, 1049 Brussels. Е-mail: Dimitris.AVRAMOPOULOS@ec.europa.eu;
- Уповноваженому ЄС з прав людини Емілі О'Рейлі - F-67001, м. Страсбург, avenue du Président Robert Schuman, 1. Тел.: +33 3 88 17 23 13;
- Верховному комісару ООН з прав людини Зейд Раададь Хусейну – Palaisdes Nations, CH-1211 Geneva 10, Switzerland. Тел.: +41 22 917 9220, e-mail: InfoDesk@ohchr.org;
- Верховному комісару ООН у справах біженців Антоніо Гутеррес – Case Postale 2500, CH-1211 Genève 2 Dépôt, Suisse. Тел.: +41 22 739 8111, факс: +41 22 739 7377. Форма для звернень: http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/contact_hq;
- Директору БДІПЛ Майклу Георгу Лінку - Ul. Miodowa 10, 00-251 Warsaw, Poland, Office. Тел.: +48 22 520 06 00, факс: +48 22 520 06 05, e-mail: office@odihr.pl.

Список джерел:

1. The heritage foundation // Necessary Reforms Can Keep Interpol Working in the U.S. Interest. - <http://www.heritage.org/research/reports/2013/12/necessary-reforms-can-keep-interpol-working-in-the-us-interest>
2. Interpol // Notices. - <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>
3. The heritage foundation // Necessary Reforms Can Keep Interpol Working in the U.S. Interest. - <http://www.heritage.org/research/reports/2013/12/necessary-reforms-can-keep-interpol-working-in-the-us-interest>
4. The International Consortium of Investigative Journalists // Interpol reacts to ICIJ story. - <http://www.icij.org/project/interpol-red-flag/interpol-reacts-icij-story>
5. Interpol // Implementing Rules for the Rules on the Processing of Information for the Purposes of International Police Cooperation. - <http://www.interpol.int/Media/Files/Legal-material/Reference-Documents/Implementing-Rules-on-the-Processing-of-Information-for-the-Purposes-of-International-Police-Cooperation-IRRPI>
6. Euobserver // Strong safeguards underpin Interpol's mission for a safer world - <https://euobserver.com/opinion/121262>
7. Interpol // «Червоне повідомлення» на Дмитра Яроша. - <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2014-16549>
8. Fair Trials // Policy report: INTERPOL and human rights. - <http://www.fairtrials.org/publications/policy-report-interpol-and-human-rights/>
9. Павло Ушевець (псевдонім «Григорій Мустанг») заліз на дах однієї з висотних будівель міста, закріпив на шпиль український прапор і розфарбував в синьо-жовті кольори зірку, розташовану на шпиль будівлі. Російські ЗМІ повідомляють про оголошення Ушевця в міжнародний розшук. Про те, чи розглядав Інтерпол запит у цій справі, не відомо. - <http://en.odfoundation.eu/a/4784,russia-continues-to-abuse-the-mechanisms-of-international-criminal-prosecution>
10. Interpol // «Червоне повідомлення» на Бориса Березовського. - <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/1999-36430>
11. Interpol // INTERPOL makes the world a safer place. - <http://www.interpol.int/News-and-media/News/2013/N20130528>

12. «Червоне повідомлення» на розшук таких осіб: Андрія Бородіна, Іллі Кацнельсона, Павла Забеліна, Арбі Бугаєва, Мухтара Аблязова, Муратбека Кетебаєва, Артура Трофімова, Акежана Кажегельдіна, Наталії Судленкової, Чандіма Візана: <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2010-23448> ; <http://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/Strengthening-respect-for-human-rights-strengthening-INTERPOL4.pdf> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2011-55578> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2002-42195> ; <http://www.interpol.int/News-and-media/News/2002/PR031> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2012-321554> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2006-39712> ; <http://www.icij.org/project/interpol-red-flag/comment-interpol-needs-big-dose-transparency> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2001-14908> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2005-29768> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2012-348085> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2007-33972>
13. Після визнання російським судом цієї організації екстремістською, з 2007 року вона діє у Фінляндії. - <https://groups.yahoo.com/neo/groups/Chechnya-Az/conversations/topics/3506>
14. Open Dialog Foundation // Evidence of the fabrication of the extradition request with regard to the opposition politician. - <http://en.odfoundation.eu/a/5173,evidence-of-the-fabrication-of-the-extradition-request-with-regard-to-the-opposition-politician>
15. Сторінка Муратбека Кетебаєва на Facebook. - <https://www.facebook.com/mur.ketebayev/posts/748212861921722>
16. У відповідності до п. 153.1 російської Інструкції № 786/310/470/454/333/971/ щодо організації інформаційного забезпечення співпраці по лінії Інтерполу.
17. Інформація в ЗМІ про міжнародний розшук таких осіб: Ахмеда Закаєва, Долкунна Іси, Ігоря Коктиша, Дмитра Піменова, Романа Солодченка, Шахрама Хумаюна, Дододжона Атовуллоєва, Ігоря Тішкіна: <http://chinadigitaltimes.net/2011/07/are-china-and-others-abusing-interpol/> ; <http://koktysh.org/index.php> ; <http://euroradio.fm/ru/report/pimenov-vozmozhno-politseiskii-poshutil-cto-menya-vydadut-lukashenko-48635> ; <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2090729/Interpol-accused-helping-dictators-catch-innocent-dissidents-fleeing-abroad-campaigners-launch-landmark-court-action.html> ; <http://respublika-kaz.info/news/politics/32149/> ; http://naviny.by/rubrics/disaster/2012/01/19/ic_articles_124_176561/
18. Українська юридична фірма «Ілляшев та Партнери» представляє інтереси казахстанського БТА Банку в кримінальній справі проти Мухтара Аблязова в Україні. Через цю фірму казахстанська влада впливає на роботу українських та російських слідчих органів. - <http://en.odfoundation.eu/a/5173,evidence-of-the-fabrication-of-the-extradition-request-with-regard-to-the-opposition-politician> ; <https://www.facebook.com/mur.ketebayev/posts/770726609670347?pnref=story>
19. European court of human rights // Case of Koktysh v. Ukraine. - <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-96114>
20. Interpol // Operating rules of the Commission for the Control of Interpol's files. - <http://www.interpol.int/Media/Files/CCF/Documents/Operating-Rules>
21. Interpol // Interpol cannot be used by the Russian Federation to seek the arrest of Mr William Browder. - <http://www.interpol.int/en/News-and-media/News/2013/N20130726>
22. Law and Order in Russia // Interpol Definitively Rejects Russia's Request to Issue an International Arrest Warrant for Bill Browder. - <http://lawandorderinrussia.org/2015/interpol-definitively-rejects-russia-s-request-to-issue-an-international-arrest-warrant-for-bill-browder/>
23. Aljazeera // Interpol accused of undermining justice. - <http://www.aljazeera.com/humanrights/2014/03/interpol-accused-undermining-justice-201432010467639126.html>
24. Lenta.ru // Інтерпол і Литва вважають переслідування Таргамадзе політичним. - <http://lenta.ru/news/2013/05/13/politik/>
25. Interpol // Interpol will not issue Red Notice for arrest of President Manuel Zelaya. - <http://www.interpol.int/News-and-media/News/2009/PR065>
26. Fair Trials // Interpol reinstates alert against Russian refugee. - <http://www.fairtrials.org/press/interpol-reinstates-alert-against-russian-refugee/>
27. Анастасія Рибаченко – 22-річна російська активістка, котрій були висунуті обвинувачення в участі в «масових заворушеннях» після акції протесту на Болотній площі у 2012 році. - <http://tass.ru/politika/879256>
28. Денис Солопов – фігурант «хімкінської справи», котрий отримав притулок в Нідерландах. - <http://grani.ru/tags/amnesty/m.230529.html>
29. Російська планета // Червона загроза. - <http://rusplt.ru/society/krasnaya-ugroza-7357.html>
30. За волю // Олексій Макаров: «Серце моє – в Україні...» - <http://zavolu.info/3208.html>
31. Pen International // Turkey: Sociologist Pinar Selek acquitted for the fourth time in 16 years. - <http://www.pen-international.org/newsitems/turkey-sociologist-pinar-selek-acquitted-for-the-fourth-time-in-16-years/>

32. The Huffington post // Interpol's Red Notices used to punish political dissenters, opponents. - http://www.huffingtonpost.com/the-center-for-public-integrity/international-police-agen_b_901385.html
33. 02.07.2013 Міністр закордонних справ Чехії Карел Шварценберг та міністр фінансів Мирослав Калоусек намагалися запобігти незаконній екстрадиції та дали наказ працівникам аеропорту перекрити злітно-посадкову смугу цистерною з паливом. - <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/czechrepublic/10090013/Fuel-tanker-ordered-to-block-Russian-plane-from-taking-off-at-Czech-airport.html> ; <http://www.radio.cz/ru/rubrika/radiogazeta/cheshskie-ministry-ne-smogli-vospriyatstvovat-ekstradicii-predprinimatelja-prosivshego-ubezhishcha>
34. Open Dialog Foundation // French activist Nikolay Koblyakov is returning home. - <http://en.odfoundation.eu/a/5286.french-activist-nikolay-koblyakov-is-returning-home>
35. Інформаційно-аналітичний портал «Республіка» // Як іспанські судді працюють на Казахстан. - <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/40371/>
36. Politica Elpais // Guevara, el magistrado intocable. - http://politica.elpais.com/politica/2014/04/05/actualidad/1396716473_968897.html
37. The International Consortium of Investigative Journalists // Comment: Interpol Needs a Big Dose of Transparency. - <http://www.icij.org/project/interpols-red-flag/comment-interpol-needs-big-dose-transparency>
38. Fair Trials // Strengthening respect for human rights, strengthening Interpol. - <http://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/Strengthening-respect-for-human-rights-strengthening-INTERPOL4.pdf>
39. Euobserver // EU should act on political abuse of Interpol. – <https://euobserver.com/opinion/120228>
40. «Червоне повідомлення» на розшук Віктора, Лейли та Ільєса Храпунових: <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2012-10416> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2014-26980> ; <http://www.interpol.int/notice/search/wanted/2012-334222>
41. Ільєс Храпунов також є зятем опозиціонера Мухтара Аблязова та займається кампанією на його підтримку. - <http://rus.azattyq.org/content/viktor-khrapunov-ablyazov-nazarbayev/26561192.html> ; <http://www.respublika-kaz.info/news/politics/37597/>
42. European Parliament // Question for written answer to the Commission. Baroness Sarah Ludford, Kristiina Ojuland. - <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+WQ+E-2013-013039+0+DOC+XML+V0//EN&language=pl>
43. Statewatch // Political abuse of Interpol's System. - <http://www.statewatch.org/news/2013/dec/eu-interpol-letter-meps-red-notices.pdf>
44. OSCE PA // The Istanbul Declaration. - <http://www.oscepa.org/meetings/annual-sessions/2013-istanbul-annual-session>
45. OSCE PA // Baku Declaration. - <http://www.oscepa.org/publications/all-documents/annual-sessions/2014-baku/declaration-2>
46. Open Dialog Foundation // PACE to work on political misuse of Interpol. - <http://en.odfoundation.eu/a/3985.pace-to-work-on-political-misuse-of-interpol>
47. Parliamentary Assembly // Abusive use of the Interpol system: the need for more stringent legal safeguards. - <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=21096&lang=en>
48. Parliamentary Assembly // Accountability of international organisations for human rights violations. - <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=20310&Lang=EN>
49. Parliamentary Assembly // Vote on Resolution: Accountability of international organisations for human rights violations. - <http://assembly.coe.int/nw/xml/Votes/DB-VotesResults-EN.asp?VoteID=34872&DocID=14925&MemberID=6906>
50. UNHCR // Remarks by Vincent Cochetel, Deputy Director of the Division of International Protection Services, United Nations High Commissioner for Refugees. - <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home/opendocPDFViewer.html?docid=478e03702&query=Interpol>
51. Interpol // Interpol's Rules on the Processing of Data. - [http://www.interpol.int/content/download/13042/90082/version/25/file/20%20e%20rpd%20update%20\(14y2089\)%20\(or\).pdf](http://www.interpol.int/content/download/13042/90082/version/25/file/20%20e%20rpd%20update%20(14y2089)%20(or).pdf)
52. CNN // Are some countries abusing Interpol?. - <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/europe/07/18/interpol.red.notices/>
53. Euobserver // Strong safeguards underpin Interpol's mission for a safer world. - <https://euobserver.com/opinion/121262>

Фундація «Відкритий Діалог» була заснована в Польщі в 2009 році з ініціативи Людмили Козловської, яка зараз займає посаду Президента Фундації. Установчі цілі Фундації включають захист прав людини, демократії та верховенства права на пострадянському просторі, з особливою увагою до найбільших країн СНД: Росії, Казахстану та України.

Фундація здійснює свої цілі шляхом організації спостережних місій, включаючи спостереження за виборами та моніторинг ситуації з дотриманням прав людини в країнах СНД. За результатами спостережень Фундація випускає звіти і поширює їх серед інституцій ЄС, ОБСЄ та інших міжнародних організацій, міністерств закордонних справ та парламентів країн ЄС, аналітичних центрів та медіа.

На додаток до спостережної і аналітичної діяльності, Фундація активно співпрацює з членами парламентів, які беруть участь у зовнішній політиці, займаються проблемою дотримання прав людини і взаємин з країнами СНД, для того, щоб підтримати процес демократизації та лібералізації внутрішніх політик на пострадянському просторі. Важливою сферою діяльності Фундації також є підтримка програм для політичних в'язнів та біженців.

00-580 Warsaw

11a Szucha Avenue, office 21

E-mail: odfoundation@odfoundation.eu

www.odfoundation.eu

+48 22 307 11 22

Звіт опубліковано: 23.02.2015

Printed by: OPEN DIALOG FOUNDATION

На обкладинці зображені (зліва направо): Ілля Кацнельсон, Микола Кобляков, Пінар Селек, Мухтар Аблязов, Петро Силаєв, Андрій Бородін, Наталя Судленкова, Муратбек Кетебаєв, Чандіма Візана.

Джерела фото на обкладинці: Ilya Katsnelson на youtube.com, сторінка Миколи Коблякова на Facebook, zagranburo.info, pen-international.org, dat.org.kz, fairtrials.org, ria.ru, parlamentnilisty.cz, socialismkz.info, sunandadeshapriya.wordpress.com.

Джерела фото, використаних у тексті: rt.com, Ilya Katsnelson на youtube.com, ria.ru, interpol.int, theguardian.com, zagranburo.info, forbes.ru, respekt.ihted.cz, gettyimages.com, euroradio.fm, rus.azattyq.org, catoday.org, openbelarus-pl.ucoz.ru, twitter.com, fairtrials.org, ru.delfi.lt, radiohrn.hn, spiegel.de, politzky.ru, onedio.com, unian.ua, pasmi.ru, respublika-kaz.info.

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Igor Savchenko – igor.savchenko@odfoundation.eu

Людмила Козловська – lyudmylakozlovska@odfoundation.eu